

for langt ind derpaa og skal ikke udtale mig vidtløftigt derom, men kun sige, som jeg begyndte med, at da der er Tale om, at dette Lovforslag kommer i Udvalg — efter den ærede Ministers Udtalelser er der vel ikke nogen Fare for, at Lovforslaget bliver til Lov — saa tror jeg, at det vilde være heldigt, om der fra forskellige Sider udtaltes Meninger om Lovforslaget, og derfor skal jeg tillade mig ogsaa at fremkomme med et Par Bemærkninger.

Jeg kan sammenfatte mine Bemærkninger i 2 Hovedpunkter, ligesom en højtæret Taler sammenfattede sine i 3, og jeg skal da sige, at efter min Mening ville alle Paragraffer fra 2—13 inklusive saa at sige være uden al Betydning. Det lyder meget kønt med alle disse Bestemmelser, der skulle træffes til Fordel for Husmændene, men jeg og, jeg tror, de fleste Landfolk med mig tør sige, at de ville være uden Betydning. Jeg tror aldeles ikke, at disse Bestemmelser overhovedet behøves paa Landet. Husmændene have det paa Gasserne og de andre Landejendomme saa godt, at disse Bestemmelser ikke behøve at gøres gældende. I alt Fald hos mig og de fleste andre Godsejere er der sjældent Tale om, at en Husmand bygger et eller andet uden at faa Hjælp hos vedkommende, der ejer Huset. Altsaa en stor Del eller saa at sige alle disse Bestemmelser ville være uden Betydning. Jeg har ikke hørt nogen Klage fra Husmænd, der høre til mindre Landejendomme, jeg kender ikke meget dertil, men jeg er overbevist om, at de Husmænd ikke blive behandlet daarligere end paa de store Godser, og sikkert er det, at paa de store Godser er der aldeles ikke Tale om nogen Klage fra Husmændenes Side. Jeg er ganske sikker paa, at ingen af Husmændene paa mine eller mine Kollegers Godser klage, og jeg tør sige bestemt, at der ikke er en eneste Fæstehusmand hos mig, der paa nogen Maade vilde blive tilfreds med eller ønske, at en eneste af disse Paragraffer gik igennem. Hans Stilling vil ikke blive det mindste anderledes efter end før, og dog indeholder ikke alene § 1 men sandelig ogsaa de andre Paragraffer noget meget uretfærdigt. Det lyder jo højst mærkeligt, naar det i den Grad er minutiøst lavet med Hensyn til ethvert Hus, at der skal lægges en saadan Tvang paa de større Landejendomsbesiddere. Man kommer til at tænke paa, at det i de forskellige Lovforslag hedder: Denne Lov gælder ikke for Færøerne. I denne Sag kan man sige, at der med Hensyn til Lejekontrakter er

fuld Frihed for alle, men det gælder kun ikke de store Godsejere. Altsaa: de Paragraffer, jeg har talt om, gavne ingen og kunne kun virke til betydelig Gæne for de store Landejendomsbesiddere, som have disse Huse at leje ud. — Hvad der derimod har Betydning i denne Lov, er § 1, men mod den er der talt vægtige Ord af alle de Talere, der have haft Ordet og mere eller mindre skarpt have udtalt sig imod den, saavel den højtærede Minister som min ærede Sidemand (Estrup). Jeg skal derfor ikke komme ind derpaa. Kun en enkelt Bemærkning skal jeg gøre med Hensyn til den Stilling, som flere Godsejere ville komme til at indtage der over for. Enhver ved, at en af Hovedgrundene til, at Fæstegodset er blevet solgt omkring i Landet, var den, at der var Folk, der foretrak at faa et mindre Godskompleks, hvor der slet ingen Fæstetvang var paa, fremfor et større med Fæstegods paa. De kunde saa have Skove og Avlsgaarder ved Siden af, og deres Maal var, som sagt, at skaffe sig fri Godskomplekser. Men naar der nu bliver taget den Bestemmelse i § 1, at fra 1902 skulle alle de Huse, der ligge inden for Godskomplekset, fæstes ud, er det ingen Nytte til med de Bestræbelser, de paagældende have gjort tidligere, idet de faa saadanne Enklaver af Fæstehuse liggende midt i deres Godskompleks. Andre have købt Fæstehuse med den Tanke, at de bagefter kunne blive Lejehuse og bruges til f. Eks. Skovfogedboliger og lign., men nu bliver alt dette taget bort, og det er ganske uretfærdigt. Jeg er derfor nødt til paa egne og Standsfællers Vegne at protestere mod en saadan Bestemmelse.

Maa jeg endnu gøre en ganske enkelt Bemærkning angaaende disse Overbud, som jeg for nogen Tid siden har talt om her i Salen. Det interesserede mig nogle faa Dage efter, at jeg havde omtalt dette Forhold, i et større fransk Blad at læse en lignende Tanke som den, jeg havde udtalt, idet man klager over den parlamentariske Forfatning, der medfører disse Overbud. Der udtales i den paagældende Artikel, at hvis man ikke kan lade være med disse Overbud, vil hele det parlamentariske Liv falde sammen. I det foreliggende Forhold er der jo i meget høj Grad Tale om Overbud. Man begyndte i sin Tid med at fremsætte nogle Bestemmelser, der sikrede Husmændene med Hensyn til de Udgifter, de havde haft, saaledes at de kunde faa Erstatning ved Fratrædelsen, men efterhaanden er der kommet den ene Bestemmelse oven paa den anden, saa vi nu have